

Gescheiden, maar overgeleverd aan de ex-man

Levend begraven, zo voelen vrouwen zich als hun ex-man weigert hun islamitische of joodse huwelijk te laten ontbinden. Daarover houdt Femmes for Freedom vandaag een congres. Een Iraans-Nederlandse vrouw vertelt haar verhaal, een juriste licht de regels toe.

INTERVIEW

Eline van Suchtelen

De Iraanse Zareen Amini (48) is jarenlang mishandeld door haar man. Hij sloeg haar als iets niet naar zijn zin was. In huis moest ze alles doen: koken, schoonmaken, kinderen opvoeden. Complimenten voor het harde werk kreeg ze nooit. Een vrouw hoort nederig te zijn, vond haar man. Haar familie dacht er net zo over.

Zelfs de verhuizing naar Nederland, twaalf jaar geleden, veranderde niets aan haar situatie. Ook in Zwolle was Amini voor haar man iemand zonder rechten. Een minderwaardig persoon die zich maar naar zijn wens hoort te schikken. Een slaaf.

"Het is alsof ik levend begraven ben. Alsof ik in een kist lig en er niet uit kan", zegt Amini. De Iraanse wil haar verhaal vertellen om ervoor te zorgen dat het in de toekomst beter wordt voor vrouwen zoals zij. Maar wel onder een andere naam. In een café ver weg van haar woonplaats. Uit angst voor represailles.

"Ik ben bang dat hij me iets aandoet. Een paar maanden geleden hoorde ik dat een man uit eerwraak zijn vrouw en dochter heeft vermoord. Hier in Nederland. Heel soms vrees ik dat ook. Ik ben vorig jaar van hem gescheiden, maar hij ziet me nog steeds als zijn bezit. Waarom? Het leven hoort toch een geschenk te zijn? Ik heb nog nooit aan een andere man gedacht, ben altijd trouw geweest. Ik mag niet bestaan, alleen maar omdat ik vrouw ben. Het voelt alsof ik aan de oever van een rivier zit en mijn leven aan me voorbij stroomt."

Toen Amini dertig jaar geleden trouwde was dat uit liefde. Dat hij haar na de bruiloft zo zou behandelen, had ze nooit gedacht. "De verhoudingen veranderden toen de oorlog uitbrak. Onder de sjah waren vrouwen en mannen nog redelijk gelijk. Als vrouw mocht je een mening hebben, jezelf ontwikkelen. Ik ging

zelfs naar de universiteit."

Toen de sjah werd verdreven en Iran steeds meer op een theocratie ging lijken, veranderde ook het gedrag van Amini's man. "Hij werd steeds strenger en wat ik wilde, telde niet meer. Ook dronk hij steeds vaker. De ruzies begonnen na de geboorte van onze zwaar gehandicapte zoon. Ik heb hem al die jaren alleen moeten verzorgen, mijn man deed helemaal niets. We hebben ook nog een dochter gekregen, die moest ik ook alleen opvoeden."

Zes uur per dag was Amini onderweg om haar zoon naar een speciale school te brengen en halen. Daarna moest ze zich haasten om nog boodschappen te doen en te koken voor het gezin en vrienden van haar man die ongevraagd op bezoek kwamen. Amini's vrijheid werd steeds meer ingeperkt.

'Ik ben vorig jaar van hem gescheiden, maar hij ziet me nog steeds als zijn bezit. Ik mag niet bestaan, alleen omdat ik vrouw ben'

"Eén voorval weet ik nog heel goed. Ik was 's avonds met familie op pad om de zonsongang te bekijken. Mijn zoon was ook mee: ik vond het belangrijk dat hij ondanks zijn handicap nog buiten kwam. Mijn man wilde niet mee, het interesseerde hem niet. Ik had hem gezegd dat het laat zou worden. Toen we om één uur 's nachts thuis kwamen was hij woedend. Hij sloeg me waar iedereen bij was. Ik ben nog nooit zo vernederd. Mijn hart klopte bijna mijn

lichaam uit van angst."

Dertig jaar lang bleef Amini bij haar echtgenoot. Tot vorig jaar. Na een zoveelste voorval besloot ze te scheiden voor de Nederlandse wet. Een vrije vrouw werd ze daardoor niet. Bij een echtscheiding in Nederland wordt het islamitisch huwelijk niet automatisch ontbonden. Daarvoor moet ze ook voor de imam scheiden, en dat wil haar ex niet. Met alle consequenties van dien.

In moslimlanden is het religieus huwelijk belangrijker dan het burgerlijk huwelijk. Ook al is ze in Nederland gescheiden, daar is ze nog steeds getrouwd. In Iran familie opzoeken is daardoor onmogelijk: zonder toestemming van haar man mag ze niet reizen. Als ze een nieuwe relatie krijgt, kan ze in islamitische landen zelfs worden opgepakt voor overspel. Daarnaast ziet haar familie haar ook nog steeds als getrouwde vrouw. Eén die heeft gefaald in het leven, omdat ze haar man niet dient.

Hoe gek het in westerse oren ook klinkt, Amini voelt zich schuldig dat ze bij haar man is weggegaan. Hierover vertellen in de krant doet ze ook met tegenstrijdige gevoelens. "Ik wil mijn ex absoluut niet kwetsen met dit verhaal. Ik wens hem niets slechts toe. Ik wil alleen maar een beter leven. Dat ik het verdien weet ik, maar ik heb zo lang geen stem mogen hebben. En het spijt me zo voor mijn kinderen dat ze al die ruzies hebben meegemaakt."

De enige mogelijkheid om helemaal van haar ex af te komen is naar de rechter stappen. Die kan hem via een dwangsom dwingen naar de imam te gaan om zijn vrouw te verstoten. Toch wil Amini dat niet doen. "Ik weet niet of ik nog veilig ben als ik dat doe. Mijn collega's vragen wel eens waarom ik zulke verdrietige ogen heb. Dat komt omdat het systeem waarin vrouwen niet mogen bestaan, mij van binnen ziek maakt heeft. Toch heb ik nog hoop en ga ik door met het leven. Maar hoe lang ik nog zo sterk kan zijn, weet ik niet."

'Beste oplossing is

INTERVIEW

Maaïke van Houten

Pauline Kruijger, specialist in islamitisch recht, doet aan Maastricht University onderzoek naar de erkenning in Europa van islamitische echtscheidingen. Ze spreekt vandaag op het congres van Femmes for Freedom.

Welke juridische status heeft het religieuze huwelijk in Nederland?

"De Nederlandse overheid hecht geen waarde aan het religieuze huwelijk, dat voorkomt bij bijvoorbeeld rooms-katholieken, joden, hindoes en moslims. De wet bepaalt wel dat het religieuze huwelijk pas gesloten mag worden nadat het burgerlijk huwelijk is voltrokken. Dat burgerlijk huwelijk geeft wettelijke rechten en plichten. Het religieuze huwelijk kent ook rechten en plichten, maar die tellen alleen voor de Nederlandse wet zolang ze samen vallen met de rechten en plichten van het burgerlijk huwelijk. Je ziet helaas ook dat mensen hier niet

voor de Nederlandse wet trouwen, maar wel voor de imam. Dat is dan een informeel, religieus huwelijk. Als ze willen scheiden, kunnen ze niet terugvallen op de Nederlandse rechter. Er bestaat immers geen huwelijk naar Nederlands recht."

Wat is dan een formeel, religieus huwelijk?

"Mensen kunnen na het stadhuis naar het consulaat gaan, bij voorbeeld van Marokko, of naar het land van herkomst, om te trouwen. Zij hebben dan, afgezien van een Nederlands huwelijk, een rechtsgeldig huwelijk naar Marokkaans recht. Dat is tegelijkertijd islamitisch, want het Marokkaanse familierecht is grotendeels gebaseerd op islamitisch recht. Een formeel, religieus huwelijk is dus een huwelijk dat geldig is naar religieuze maatstaven en tegelijkertijd naar het statelijk recht van een land."

Is het alleen voor moslimvrouwen moeilijk uit zo'n huwelijk te stappen?

"Nee, het speelt ook bij joden, hindoes en bij rooms-katholieken. In Nederland trekken katholieken zich over het algemeen weinig aan van het verbod op echtscheiding. Maar elders ervaren rooms-katholieken wel hindernissen om uit elkaar te